

II. MILAN NEDIĆ EZREDES, HADÜGYMINISZTER JELENTÉSE PÁL RÉGENSNEK ÉS A MINISZTERTANÁCSNAK

Belgrád, 1940. november 1.

Nekem jutott a megtiszteltetés, hogy ebben a végzetes pillanatban államunk fennállása érdekében bizonyos kérdéseket felvessek, és megadjam az útmutatást a mai európai helyzetben szükséges további magatartásunkhoz.

Nyilvánvaló, hogy a legjelentősebb politikai események előestéjén vagyunk, amelyek összefüggésben vannak államunk jövőbeni létezésével. A huszonnegyedik óra utolsó negyedében járunk. Pontos és végső döntéseket kell hoznunk arról az útról, amelyen tovább haladnunk szükséges. Az eddigi ingadozó és megalkuvó politikai magatartás a jövőben semmiképpen sem tartható fenn, mivel népünkre nézve katasztrofális következményekkel járhat. Mert ezektől az elhatározásoktól függ a későbbi katonapolitika is. Miután a katonaság és a nép tizennegyedik hónapja állandó bizonytalanságban van, a határozott döntések hiánya bomláshoz vezethet. A tiszteket és tartalékosokat illetően meg kell jegyeznünk, hogy morális erejük a végét járja, nehezen tudnak a továbbiakban kitartani. A katonák állandó behívása és leszerelése, a különböző egységek folyamatos készenléte kedvez a kommunista és más felforgató elemeknek, amelyek a seregben erkölcsi hanyatlást idéztek elő.

Többé nem lehet és nem szabad a semlegességünkről beszélni. Most kell feltennünk a kérdést: Németországgal vagy Olaszországgal lépünk-e szövetésre, avagy éppen ellenük?

Ha velük kívánunk összefogni, akkor véglegesen meg kell szüntetnünk mindenféle kapcsolatot és szimpatizálást Angliával. Amennyiben Angliával működünk együtt, akkor más intézkedésekre van szükség, amelyeket az alábbiakban fejtek ki.

Nem tarthatjuk csukva a szemünket a valóság előtt. Létrejött ellenünk egy stratégiai zár, hogy a legrövidebb idő alatt válhasson taktikai szorítássá, mely szégyenteljes kapitulációkkal fog végződni.

Románia német megszállása kikezdte megerősített északi és nyugati frontjainkat. Már nem fogják sokban a javunkat szolgálni. A német motoros és páncélos hadosztályok Bulgáriába való áthelyezése, amely bármelyik pillanatban megtörténhet, keletről hoz bennünket kilátástalan helyzetbe.

Bulgária magatartása hitszegő és Németországból irányított. A bolgár hadosztályoknak a bolgár–görög határra, a Sztruma–Déli Meszta menti front-ra való leereszkedése után világosan következhet az együttműködés az olasz erőekkel, hogy Görögországot közösen, pillanatok alatt leigázzák. Görögországnak nincs motoros hadosztálya és légiereje, Anglia segítsége pedig nem lehet hathatós. Előfordulhat, hogy Olaszország foglalja el Észak–Görögországot és Szaloniki felé törve, a bolgárokkal egyesülve, fejezik be a stratégiai bekerítést, nekünk meg azt parancsolják, hogy tegyük le a fegyvert.

Teljesen magunkra maradtunk. Számottevően senki sem tud vagy akar rajtunk segíteni.

Ha eddigi politikánkat kívánjuk folytatni, és el akarjuk kerülni teljes bekerítésünket, akkor egész hadseregünket mozgósítva kellene a görögöket segítenünk. Velük megakadályozhatjuk stratégiai átkarolásunkat, és Olaszország kijutását Szalonikibe.

Mi lesz velünk akkor, ha ezt megteesszük? A válasz egyszerű. Megtámad minket Németország, Olaszország, Magyarország, Románia és Bulgária. Képesek leszünk ellenállni? Kategorikusan kijelentem, hogy nem. Ellenségeink zsákmányává válunk, államunkat szétdarabolják. Szétdarabolják, még ennek, a másodiknak nevezett világháború a befejezése előtt.

Vajon haderőnk morális, anyagi és mennyiségi felkészültsége elegendő-e arra, hogy ezt a rohamot leküzdje? Erre élőszóban válaszolok.¹²

Mit kell tennünk, ha nem akarunk ilyen helyzetbe kerülni? Véleményem szerint meg kell vizsgálnunk a többi lehetőséget. Az Oroszországgal kötendő védszövetséget mai politikájának, jövőbeni terveinek és stratégiai helyzetének figyelembe vételével kötnénk. Oroszország stratégiai harapófogóba került Németország és Japán között. Helyzete súlyosabbá vált, miután a német csapatok Romániába érkeztek, ahonnan Ukrajnáig és Belorussziáig nyomulva keríthetik be az oroszokat.

A németek száz első osztályú hadosztállyal rendelkeznek Oroszország ellen a Balti-tengertől a Fekete-tengerig. A német hadsereg fényes győzelmen át érte el mai erejét. Oroszország nem büszkélkedhet hasonló sikerekkel. Haderője és annak vezetése alsóbb rendű. Mindezeket túl, hadászati szempontból távol esik, szükség esetén nem tudna a segítségünkre sietni.

Akarunk-e egyáltalán segítséget kérni? Erre a kérdésre diplomáciánknak és belpolitikánknak kell választ adnia.

Maradt a harmadik elgondolás: csatlakozás a Tengelyhez. A lehetőség elfogadásához most adott a pillanat.

¹²Maga a jelentés írásban készült.

Németország elfoglalta és korlátlanul birtokolja az európai kontinenst. Kilencvenmillió német lakosával, ha nem tör ki az országban polgárháború, sokáig birtokolni is fogja azt. Emellett Németország erős szomszédunk volt és marad is, ezért természetes, hogy ezt a lehetőséget is megvizsgáljuk. Mit nyerhetünk a Németország melletti elkötelezettséggel? Először is meghoszszabbíthatjuk létünket, másodsor leküzdjük mohó szomszédaink követeléseit. Végül, ha a szomszédaink kárpótlása folytán mégis elveszítjük országunk bizonyos részeit, biztosan nem veszítenénk annyit és olyan mértékben, mintha ellenségek lennének és kényszerből engedelmeskednénk. Ezzel ellenében számomra úgy tűnik, hogy Jugoszlávia veresége esetén a szerb nép fizet meg a legjobban.

Amennyiben az utóbb említett megoldást fogadnánk el, hozzá kellene igazítani minden egyebet, különösen a kül-, a bel- és a katonapolitikát.

Következtetés

Bármelyik lehetőséget is választjuk a három közül, a döntést minél előbb meg kell hoznunk. Nekem, mint a hadsereg és a hadiflotta miniszterének fontos, hogy a döntést írásban tudassák velem. Jön a tél. Az embereket nem lehet tovább, meghatározott cél nélkül fegyverben tartani. Az elégedetlenség mind a katonakötelesek, mind családtagjaik körében egyre nő, s így az altisztek és a tisztek soraiban is lazítja az összetartást. Ebből a beteg és bizonytalan helyzetből bekövetkezhet a hadsereg, a nép és az állam összeomlása. Jugoszlávia fennállásának e nehéz, történelmi pillanatában ezzel az indokkal írom, illetve hozom napvilágra ezt a jelentést.¹³

Milan Nedić (s. k.)

¹³Miután a régens és a kormány nem fogadta el a jelentést, Nedić 1940. november 7-én beadta lemondását, pontosabban felmentették a hadsereg és a hadiflotta miniszterének tisztségéből. Helyére Petar Pešić tábormokot neveztek ki, aki később szorgalmazta, hogy Jugoszlávia csatlakozzon a háromhatalmi egyezményhez.